

נץ חלב דוביום - הפרחת עציצים

חוקרים שותפים :

שמעון אליהו, לקס משה, שלמה בירנשטוק - מו"פ דרום, תחנת ניסיונות עצמונה.

מבוא:

נץ חלב דוביום (Ornithogalum Dubium) הינו צמח נוי ממשפחת היקינטוניים (Hyacinthaceae). הצמח נכנס לפני שנים ספורות כצמח לפרחי קטיף, ובשנים האחרונות מיוצר גם כצמח עציץ פורח לייצוא.

מטרות התצפית:

- 1) בחינת תנאי גידול שונים על ההפרחה בעציצים
- 2) בחינת השפעות הגייברלין
- 3) השוואה בין מקורות חומר ריבוי :
א) בצלים מפריחה (ישנים), לאחר מס' עונות גידול לפריחה, בצלים הללו גדולים יחסית ובעלי מס' קודקודי צימוח.
ב) בצלים חדשים ממשלת הריבוי גודל 2-3. גידול שנה ראשונה

שיטות וחומרים:

בצלים של דוביום נשתלו לתוך עציצים מסוג "קונטנר 11" מצע קוקוס.

תנאי גידול

- עציצים הונחו לגידול בשלושה אזורי גידול :
1. חימום לילה ל- 18°C , תוספת הצללה ל-50% (להלן חימום והצללה).
  2. חימום לילה ל- 18°C , ללא הצללה. (להלן חימום).
  3. ללא חימום וללא הצללה.. באזור זה יש אוורור גג (להלן אוורור).

מקור חומר ריבוי

- בצלים משני מקורות :
- א) בצלים ישנים לאחר שלוש עונות גידול לפריחה. הבצלים גדולים בגודל 10-12 עם מספר ניצני צימוח. השתילה – בצל אחד לעציץ.
  - ב) בצלים חדשים בגודל 3-4 ממשלת אסא. 3 בצלים לעציץ.

טיפול גייברלין

הבצלים חולקו לשתי קבוצות. בצלים מהקבוצה האחת נטבלו בגייברלין 200 ח"מ, למשך חצי שעה. קבוצה שניה לא נטבלה.

השתילה ב: 10/10/99

תוצאות ודיון:

חודש לאחר השתילה בדקנו מצב הנצת הצמחים, נספרו העציצים בהם הייתה הנצת בצלים (צימוח ועלווה), ליתר העציצים התייחסנו כאל פחת. (טבלה 1)
תאריך תחילת פריחה בכל אחד הטיפולים נרשם וחושבו מסי ימים לפריחה (טבלה 2). תחילת פריחה פירושה פרח ראשון פתוח.

טבלה 1: מצב תמותת צמחים באחוזים

אזור גידול	בצלים מפריחה עם גיברלין	בצלים מפריחה ללא גיברלין	בצלים חדשים עם גיברלין	בצלים חדשים ללא גיברלין
חימום והצללה	25	15	20	25
חימום	100	100	18	30
אורור	50	38	10	20

טבלה 2: זמן הגידול לתחילת פריחה (ימים).

אזור גידול	בצלים מפריחה עם גיברלין	בצלים מפריחה ללא גיברלין	בצלים חדשים עם גיברלין	בצלים חדשים ללא גיברלין
חימום והצללה	90	96	115	117
חימום	-----	-----	103	111
אורור	99	103	123	123

השפעת אזור גידול

באזור "חימום והצללה", פחת צמחים נמוך יותר בשני מקורות חומר הריבוי. ההצללה מונעת התחממות יתר של המצע, ולכן ה"שרידות" של הבצלים טובה יותר. באזור זה הושגה הקדמה של הפריחה.
הפרחים היו מעט גבוהים יותר אך איכות העלווה הייתה מצויינת.

באזור "חימום" הקרינה הגבוהה וחוסר אורור, גרמו להתחממות המצע. בתנאים שנוצרו כל הבצלים הישנים, לא שרדו. 100% תמותה. בבצלים החדשים קיים כנראה חוסן המאפשר להם לשרוד גם בתנאי עקה.

באזור "אורור" בבצלים ישנים פחת גבוהה, מאותה סיבה של התחממות מצע בגלל קרינה גבוהה, אבל האורור מנע מצב של עקה קשה.

השפעת מקור חומר ריבוי

חומר ריבוי חדש, עמיד יותר לנפילת צמחים, עלוותו רחבה יותר ופרחיו עם גבעול עבה. לבצלים הללו משך גידול רב עד לפריחה.
בחומר ריבוי ישן תמותת צמחים גדולה יותר והגיעה עד לכדי 100% תמותה בחלק מהטיפולים. מאידך גיסא, מצאנו כי בצלים ישנים מקדימים בפריחה הקדמה זו מגיעה עד לכדי חודש ימים ביחס לבצלים חדשים.

הפרחים בעלי גבעול דק ועלים צרים. למרות שנשתל בצל אחד לעומת 3 בצלים של הבצלים החדשים, לא היו פחות פרחים לעציץ (כ- 4 פרחים).

השפעת ג'יברלין

הג'יברלין גורם להקדמה בהנצת הבצלים. באשר לפחת (תמותת) צמחים, קבלנו תוצאות סותרות. בעוד שהג'יברלין משפיע על הקטנת הפחת בבצלים החדשים, הייתה הגדלה בתמותה בבצלים מפריחה שטופלו בג'יברלין. נראה כי הג'יברלין גרם להגדלת רגישותם של הבצלים הישנים לגורמי מחלה (ארויניה) ולכן הגברת התמותה. כצפוי, הג'יברלין גרם להקדמת הפריחה.

סיכום:

עקת חום בגידול לעציצים (יותר מאשר בגידול לפרחים) יכולה לתת תוצאות קשות המתבטאות בתמותה רבה של צמחים ובמופע כללי נחות יותר של העציץ. לכן באזור חימום קיבלנו את התוצאה הגרועה ביותר. צריך לזכור שהשתילה הייתה בחודש אוקטובר, לכן גידול בבית צמיחה לא מאוורר, בעייתי. גידול בתנאי אוורור, משפר את שרידות הצמחים אך מאריך משך הגידול. למרות הקדמת הפריחה של בצלים ישנים, אנו מוצאים כי חומר ריבוי לאחר מספר עונות גידול לפרח קטוף, אין ראוי לגדל בעציצים משום שהאיכות הבסיסית של הצמחים/ עציצים ירודה. הדבר מתבטא בעיקר בפחת גדול ותמותה רבה של הצמחים, אך גם בפרחים בעלי גבעול דק יותר עלים צרים ורגישות גדולה יותר לצריבות.